

Dr. Galgóczi Lászlóné

Magyar nyelvi gyakorló **3** kisiskolásoknak

★ ★ ★
NAT2020

A MONDAT

A mondatfajták – A kijelentő mondat

1. a) Képzeld el, hogy könyvtárba mentek! Válaszolj a kérdésekre kijelentő mondatokkal!

Mit mond a tanító? _____

Mire lesz szükség az órán? _____

Hogyan rendezik sorba a könyveket a polcokon? _____

- b) Mit csináltok a könyvtárban? Írj két kijelentő mondatot!

_____

_____

- c) Egészítsd ki a mondatot!

A kijelentő mondattal _____

_____

2. Panni beteg lett, nem mehetett ma iskolába. Mit mondott az orvosnak? Írj három kijelentő mondatot! Figyelj a mondatkezdő betűkre és a mondatvégi írásjelekre!

_____

_____

_____

3. Összekeveredtek a mondatok szavai. Számozd helyes sorrendbe a szavakat, majd írd le helyesen a mondatokat! Írj még egy kijelentő mondatot az ősziről!

A HULLANAK ÖSSZEL LEVELEK.   AZ ESİK SOKAT ESŐ.

_____

_____

_____

4. Milyenek őszi a levelek? Írd le egy mondatban!
Rajzolj a mondat után egy őszi levelet!

1. A barátod most érkezett haza a kirándulásból. Mit kérdeznél tőle? Írj három kérdő mondatot!

---

2. Egészítsd ki a mondatot!

A kérdő mondatral _____

3. a) Mi történik a képeken? Párokban mondjátok el egymásnak!

- b) Mondj egy történetet az egyik kép alapján! Játsszátok is el a fenti rajzok és az elmondottak alapján!

- c) Mit kérdezhetnek egymástól a képeken látható szereplők? Írj két-két kérdő mondatot a feladatnak megfelelően!

Kérdőszó van a mondatokban.

1. kép _____

2. kép _____

Az -e szócska szerepel a mondatokban.

1. kép _____

2. kép _____

Az óhajtó mondat

1. Miről álmodozhat Luca és Tomi? Írj a rajzok alá két-két óhajtó mondatot!

---

2. Ha megjelenne a mesebeli tündér, mit kívánnál tőle? Írd le három kívánságodat!

Bárcsak _____

Hadd _____

Csak _____

3. Írj négy óhajtó mondatot! Használd az alábbi szavakat!

kerékpárt, születésnapomra, kapnék
osztály, versenyt, megnyerné
lemerhetnék, görkorcsolyázni
testvérem, meggyógyulna

---

1. a) Mire figyelmeztetnéd a gyerekeket? Írj a képek alá egy-egy felszólító mondatot!

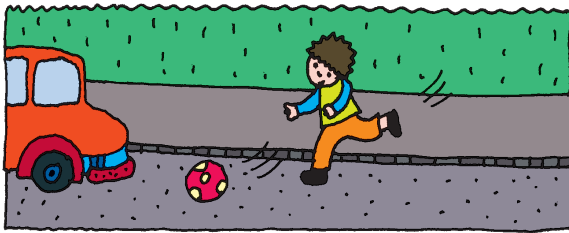

---

b) Játsszátok el az első képen történeteket!

2. Mit tiltanál meg társaidnak? Írj egy-egy felszólító mondatot a képek alá!

---

3. Mit szoktak tőled kérni szüleid? Írd le két kérésüket egy-egy mondatban!

Pl.: Légy szíves, vásárolj ma be!

---

4. Mit tiltanak meg otthon a szüleid? Írj három tiltó mondatot!

Pl.: Ne ülj sokáig a számítógép előtt!

A -ba, -be és a -ban, -ben toldalékos nevek

3. Pótold a mondatokban a hiányzó toldalékokat!

Szeretek rendet tartani a szobám_____. A játékaimat dobozok_____ tartom.

A ruháimat beteszem a szekrény_____. A fiókom_____ nincs összevisszaság.

Az ágy_____ fekvé szoktam olvasni. Az ablak_____ virágot tettem.

4. a) Toldalékold a szavakat a kérdések alapján!

	Hová?, Mibe?	Hol?, Miben?
füzet	füzetbe	füzetben
folyó	_____	_____
fazék	_____	_____
erdő	_____	_____
odú	_____	_____

b) Válassz ki két-két -ba, -be és -ban, -ben toldalékos szót, majd írd velük egy-egy mondatot!

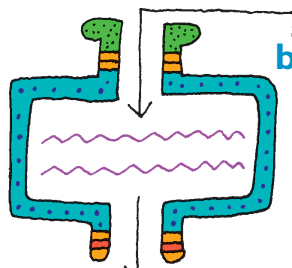

---

5. Hogyan működik a gép? Írd le 5 szókapcsolat-párt!

be: táska   teszem   táska   tartom
 üzlet   megyek   üzlet   voltam
 pad   pakolsz   pad   tartod
 folyó   dobják   folyó   úszik
 lyuk   szaladt   lyuk   él

ki:

Pl.: táskába teszem, táskában tartom,

A -ból, -ből; -tól, -től és a -ról, -ről toldalékos nevek

1. a) Olvasd el Nagy Bandó András verseit, valamint a Kosztolányi Dezső-idézetet!

Fazekasmadár

Agyagból, maszatból,
házat rak iszapból.

Búbos vöcsök

Halhústól elalél,
merthogy ő hallal él.

¹uzsorás: pénzt kölcsönöz

Szivárvány

Színekből félkörív,
napfestett égi híd.

Púpos bálna

Halhegytől gyomra nő,
sós víznek gyomra ő.

Kivételesen erszényt kaptam a teremtőtől, saját bőrömből, tartós, finom kengurubőr-
ből, akkorát, hogy abba összehordhatnám a világ minden pénzét, s az állatok uzsorása¹
lehetnék.

(Kosztolányi Dezső: Kenguru)

- b) Húzd alá, majd írd le a versek és az idézet -ból, -ből; -tól, -től toldalékos szavait! Írd át kék színessel a toldalékokat!

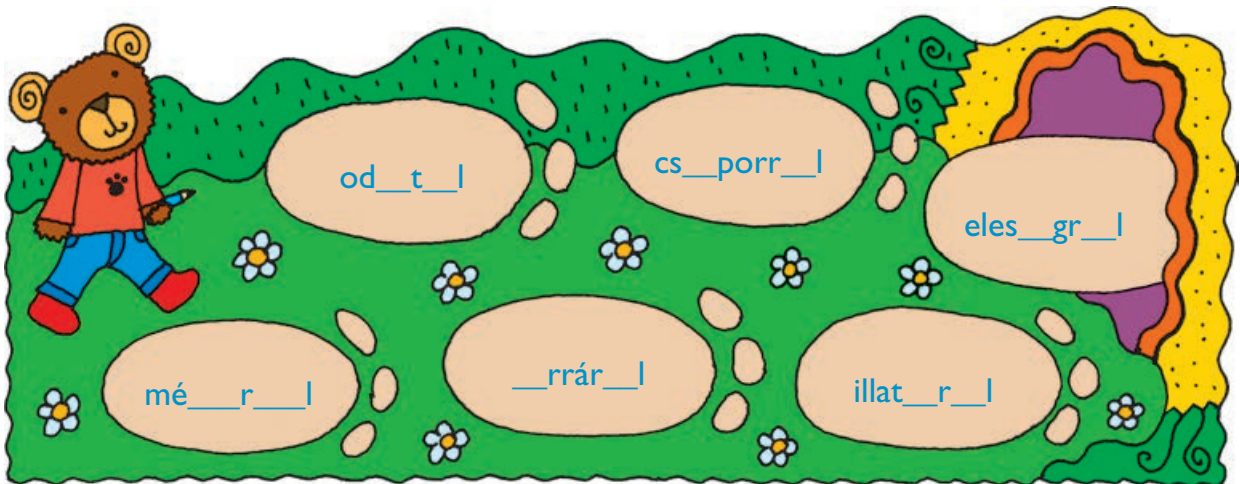

- c) Egészítsd ki a mondatot!

A -ból, -ből; -tól, -től; -ról, -ről toldalékokban az -ó és az -ő mindig _____.

- 2. a) A medve úgy tud eljutni a barlangjába, ha követi a lábnyomokat, melyek toldalékos szavakat rejtenek. Pótold a hiányzó betűket!

- b) Írd le szótagolva a lábnyomokban lévő szavakat! Mondd el a szavak segítségével, mi történhetett!

Cselekvést, történést, létezést jelentő szavak

Cselekvés, történes

1. a) Olvasd el a verset!

Ring a bokor, ring az ág,
Ring a kedves kisvirág.
Susog a zöld levele,
Hintázik a szél vele.

Rigó a fán fenn fütyül,
Tücsök fű közt hegedül,
A szúnyog ezt sajnálja:
Meleg Nap nem barátja.

Kipótolja estére,
Muzsikál majd kedvére.
Sírva-ríva muzsikál,
Vacsorát majd hol talál?

(Szabó Bogár Erzsébet: Ring a bokor)

b) Csoportosítsd az aláhúzott szavakat! (Az ismétlődő szavakat csak egyszer írd le!)

Cselekvést fejez ki

Történést fejez ki

---

2. a) Egészítsd ki az alábbi mondatokat a listában szereplő szavakkal!

főz, bicegett le, kizöldül, labdázna, kinyitja,
befagy, elesett, megizzad, megütötte,
kinyílik

A tó vize télen _____.

Peti _____ a jégen.

_____ a térdét. Fájós lábbal

_____ a jégpályáról.

Tavasszal _____ az ibolya,

a fű _____. Gyerekek

_____ a réten.

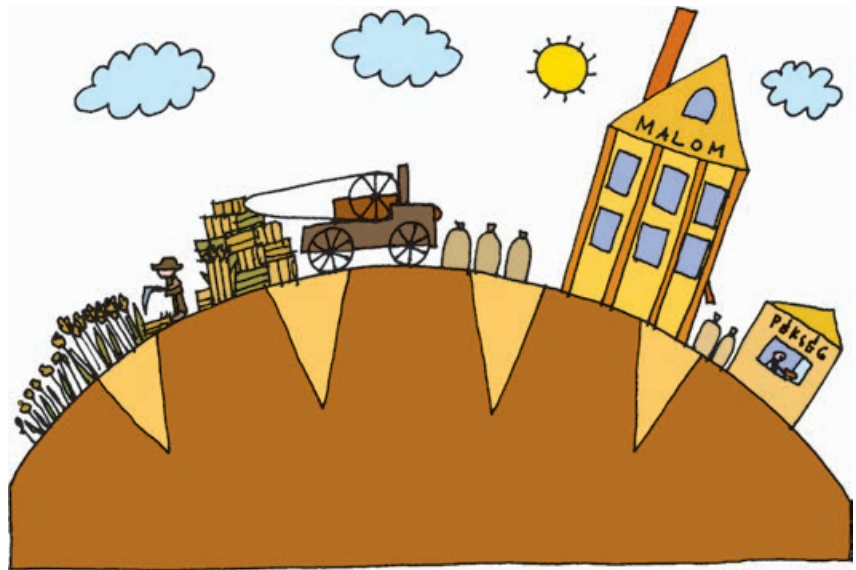
b) Mit fejeznek ki a beírt szavak a fenti mondatokban? Beszéljétek meg!

3. a) Olvasd el a verset, majd a vers és a rajz alapján mondd el, hogy miről szól!

Szőkül a búza,
feje földre húzza,
le, le, learatjuk,
kévébe kapjuk,
kepe¹ sorba rakjuk,
szekéren behordjuk,
asztagba² tornyoljuk.

Cséplőgép
kiveti,
gőzmalom
megőrletti.
Porzik a liszt,
mint a hó,
abból sül a
friss cipó.

¹kepe: levágott gabonakévéből rakott kereszt

(Csanádi Imre: Cipómagyarászó) ²asztag: magas halmokba rakott gabonakéve

b) Húzd alá, majd csoportosítsd helyesírás szerint a cselekvést és történést jelentő szavakat!

Kiejtés szerint írjuk

A kiejtéstől eltérően írjuk
(a szóelemzés segít az írásban)

---

c) A kiejtéstől eltérő helyesírású szavakban álló vonallal válaszd le a szótót!

4. Húzd alá az alábbi szavak közül a cselekvést jelentő szavakat! Írd be őket a halmaz megfelelő részeibe!

hullik, szállnak, meggy, tol, szellőztet, megy, szelem, toll, fröccsen, bántja, hív, bátyja, sző

Cselekvést/történést jelentő szó

Hosszú magánhangzó van benne

Hosszú mássalhangzó van benne

Tartalom

Kedves Gyerekek!	3
Helyesírás versben (Szalai Borbála)	4
ISMÉTLÉS	5
Mit tanultunk a nyelvről, a szövegről?	5
Mit tanultunk a mondatokról?	6
Mit tanultunk a szavakról?	8
Hogyan szótagoljuk, hogyan választjuk el a szavakat?	10
Mit tanultunk a hangokról és a betűkről?	11
Miért van szükség betűrendre (ábécérendre)?	12
A SZÖVEG	13
Szövegalkotás szóban és írásban	13
A MONDAT	16
A mondatfajták	16
A kijelentő mondat	16
A kérdő mondat	17
Gyakoroljunk!	18
A felkiáltó mondat	19
Az óhajtó mondat	20
A felszólító mondat	21
Gyakoroljunk!	22
Gyakoroljuk a mondatok helyesírását!	25
Tagolatlan írás szavakra, mondatokra tagolása	27
Szövegvár	28
A SZAVAK	29
Mit jelentenek a szavak?	29
Játék a szavakkal	32
A SZAVAK JELENTÉSE	33
Élőlények, tárgyak, gondolati dolgok neve	33
Élőlények, élettelen dolgok közös neve és saját nevek	34
Személyek és állatok saját neve	35
Az egyes és többes számú nevek	38
A toldalékok a nevekben	39
A -t toldalékos nevek	40
A -ba , -be és a -ban , -ben toldalékos nevek	43

A -ból , -ből ; -tól , -től és a -ról , -ről toldalékos nevek	45
Az -ó , -ő , az -u , -ú és az -ü , -ű a nevekben	47
A j és az ly a nevekben	48
Az összetett szavak	49
Gyakoroljunk!	50
Játsszunk!	52
Gyakoroljunk!	54
Tulajdonságokat kifejező szavak	58
Írd és használd helyesen a tulajdonságokat jelentő szavakat!	62
Gyakoroljunk!	63
Gyakoroljuk a helyesírást!	66
Cselekvést, történést, létezést jelentő szavak	68
Cselekvés, törtézés	68
Létezést jelentő szavak	70
Az -ul , -ül , -ít toldalékos szavak	72
A j és az ly a cselekvést, történést jelentő szavakban	73
Hogyan módosulhat a cselekvés és a törtézés?	74
Gyakoroljunk!	77
Gyakoroljunk, játsszunk!	79
Javítsuk a hibákat, gyakoroljunk!	82
RENDSZEREZZÜNK!	85
Mit tanultunk a szavak jelentéséről?	85
A HELYESÍRÁS GYAKORLÁSA	91

A tankönyvben szereplő versek eredeti helyesírása egyes esetekben eltér a mai helyesírási szabályzattól. A versek helyesírását az egyes költők gyűjteményes kötetéből vettük át.

A tankönyv szerzőjének szövegeit névmegjelölés nélkül közöljük.

